

Jerzy Kostorz

Podstawowe kwestie katechetyczne w nauczaniu Benedykta XVI

Forum Teologiczne 10, 173-182

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ROZPRAWY I ARTYKUŁY

FORUM TEOLOGICZNE X, 2009
PL ISSN 1641–1196

Ks. JERZY KOSTORZ
Wydział Teologiczny UO
Opole

PODSTAWOWE KWESTIE KATECHETYCZNE W NAUCZANIU BENEDYKTA XVI

- Słowa kluczowe:** Benedykt XVI, katecheza, katechizacja, ewangelizacja, nauczanie papieskie, młodzież, Kościół.
- Schlüsselworte:** Benedikt XVI., Katechese, Religionsunterricht, Evangelisierung, päpstliches Lehramt, Jugend, Kirche.
- Key words:** Benedict XVI, catechesis, catechetical instruction, evangelization, papal teaching, the youth, the Church.

Wprowadzenie

Dla współczesnej katechezy niezwykle cenne są nauczania papieży. Od czytując znaki czasu, wielokrotnie wskazywali oni kierunek pracy duszpasterskiej z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi. Jest to także widoczne w nauczaniu obecnego papieża Benedykta XVI. Ojciec Święty w homiliach, przemówieniach i dokumentach papieskich (głównie orędziach i encyklikach) podejmuje kwestie istotne dla współczesnej katechezy. Można by rzec, że Benedykt XVI zagadnienia katechetyczne uczynił jednym z głównych tematów swego nauczania, chociaż – jak dotąd – nie ogłosił żadnego dokumentu wprost poświęconego katechizacji. Samo jednak nauczanie papieża jest już katechezą skierowaną do różnych wiekowo odbiorców, głównie do dorosłych i młodzieży.

Warto zatem wskazać na podstawowe kwestie katechetyczne podejmowane przez Benedykta XVI. Dokonamy tu zatem analizy nauczania papieskiego z perspektywy katechetycznej, ograniczając się do zagadnień najbardziej znaczących we współczesnym nauczaniu i wychowaniu religijnym.

Ewangelizacyjny wymiar katechetycznej misji Kościoła

Pełne rozumienie przesłania katechetycznego Benedykta XVI nie jest możliwe bez uwzględnienia adresatów, do których zwraca się papież, i których ma na uwadze. Podczas audiencji i pielgrzymek Ojciec Święty przesłanie katechetyczne kieruje do dorosłych, młodzieży, ale także do dzieci, starszych, chorych, nie zapominając też o niepełnosprawnych¹, głosząc orędzie ewangeliczne i przypominając im różne aspekty doktryny Kościoła. Katecheza skierowana jest do grup zróżnicowanych pod względem wieku, zawodu, ale także sytuacji społecznej. Papież wiele uwagi poświęca rodzicom jako pierwszym i niezastąpionym katechetom, którzy wychowując w wierze potomstwo, sami też podlegają formacji chrześcijańskiej². Benedykt XVI uznaje ich za pierwszych i niezastąpionych katechetów. Mają oni składać wraz z dziadkami świadectwo wiary wobec własnego potomstwa³.

Dostrzegając potrzebę nowej ewangelizacji, papież wskazuje na znaczenie formacji doktrynalnej poprzez przekaz treści, które są przedmiotem nauczania katechetycznego. Wyjaśniając wagę takich problemów, jak miłość, nadzieja, Eucharystia, sięga do nauczania swojego poprzednika – Sługi Bożego Jana Pawła II. Przypomina, że misja katechetyczna Kościoła ma charakter ewangelizacyjny. Jako takie dzieło jest skierowane do wszystkich wierzących, do ludzi dobrej woli. Swoim zasięgiem dzieło to obejmuje dzieci, młodzież, dorosłych, a także kapłanów i osoby konsekrowane. Te dwie ostatnie grupy są nie tyle adresatami misji ewangelizacyjnej Kościoła, ale przede wszystkim odpowiadają na różnych „areopagach” za jej realizację we współczesnym świecie. Benedykt XVI dostrzega też szczególną rolę świeckich w ewangelizacji. Zdaniem Ojca Świętego wszyscy bowiem, którzy tworzą Kościół Chrystusowy, są odpowiedzialni za jakość ewangelizacji i za nową ewangelizację⁴.

Benedykt XVI ukazuje ewangelizację w powiązaniu z katechezą rodzinną, szkolną i parafialną. Świadczy o tym chociażby wypowiedź skierowana do polskich biskupów przybyłych z wizytą *ad limina Apostolorum*. Papież podczas spotkania z polskimi biskupami wskazał na ewangelizację jako jedną z form urzeczywistniania się Kościoła. Zdaniem Ojca Świętego ewangelizacja jest wspólnym, wciąż aktualnym zadaniem wszystkich wierzących, a więc nie

¹ Benedykt XVI, *Przemówienie do biskupów polskich przybyłych z wizytą „Ad Limina Apostolorum”*. *Przemówienie do pierwszej grupy biskupów (26.11.2005)*, Wiadomości Diecezji Opolskiej 12, I (2005), s. 1–5.

² Benedykt XVI, *Rodzina jest szkołą humanizacji człowieka (V Światowe Spotkanie Rodzin, Walencja 8.07.2006)*, w: <http://www.papiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&cr=3&kolej=0&art=1152396820&dzi=1124706712&katg> (11 XII 2007).

³ Ibidem.

⁴ Benedykt XVI, *Przemówienie do biskupów polskich przybyłych z wizytą „Ad Limina Apostolorum”*, s. 1n.

tylko biskupów, kapłanów i zakonników, ale także świeckich⁵. Odwołując się do Jana Pawła II, przypomina, że nowa ewangelizacja ma być głoszeniem Osoby Jezusa Chrystusa umęczonego, uwielbionego i żyjącego w Kościele – Tego, w którego wielu ludzi zostało „wszczepionych” przez chrzest, ale o Nim zapomniano i żyje tak, jakby On nie przyszedł na świat i jakby nie istniał⁶. Podkreśla, że każdy biskup jest odpowiedzialny za to dzieło. Zaangażowanie biskupa diecezji w przepowiadanie Słowa Bożego, zwłaszcza w spełnianie funkcji prorockiej, kapłańskiej i pasterskiej, wpływa na kapłanów i wiernych⁷. Własną postawą biskup może wzmocniać wśród wiernych i duchowieństwa Słowo Boże i wspomagać w wielkodusznym odpowiadaniu na wezwanie Chrystusa⁸. O tych przykładach mówił Benedykt XVI w homilii wygłoszonej do biskupów brazylijskich. Wskazał na potrzebę dobrej „znajomości orędzia Jezusa, przekazywanego w zrozumiałym języku inkulturacji, który jednak musi być wierny Ewangelii”⁹. Papież powiązał ten wymóg z katechezą, stwierdzając, że „do zasadniczej katechezy należy też wychowanie chrześcijanina do cnót osobistych i społecznych, jak i odpowiedzialności społecznej”¹⁰ oraz formacja liturgiczna¹¹.

Benedykt XVI zachęca także do gruntownej poprawy wykształcenia religijnego wiernych świeckich, odnowienia znaczenia Eucharystii niedzielnej, wzmocnienia pozycji rodziny i takiej formacji laikatu, która uzdalnia do chrześcijańskiego zaangażowania w sprawy społeczne i polityczne¹². Wzywając Kościół (tak biskupów i kapłanów, jak i wiernych) do zaangażowania w dzieło ewangelizacji, papież wiąże tę aktywność z permanentną i integralną formacją chrześcijańską.

Młodzież jako współczesny odbiorca katechezy

Na podkreślenie zasługuje fakt, że Benedykt XVI w przemówieniach i homiliach wielokrotnie zwraca się do ludzi młodych. Widzi w nich ważnych odbiorców swojego przepowiadania, o czym świadczą liczne spotkania z młodymi i słowa wprost kierowane do nich w czasie pielgrzymek czy audiencji.

⁵ Benedykt XVI, *Rodzina jest szkołą humanizacji człowieka*, s. 3.

⁶ Benedykt XVI, *Przemówienie do biskupów polskich przybyłych z wizytą „Ad Limina Apostolorum”*; *Przemówienie do drugiej grupy biskupów (3.12.2005)*, Wiadomości Diecezji Opolskiej, 60, II (2005), s. 1–2. Więcej na ten temat m.in.: S. Czerwik, *Duszpasterskie wskazania papieża Benedykta XVI dla Kościoła w Polsce z okazji wizyty biskupów ad limina Apostolorum w roku 2005*, w: <http://www.kkbids.episkopat.pl/anamnesis/46/11.htm> (18 XII 2007), s. 1–2.

⁷ Benedykt XVI, *Przemówienie do biskupów polskich przybyłych z wizytą „Ad Limina Apostolorum”*. *Przemówienie do drugiej grupy biskupów*, s. 1–2.

⁸ Ibidem.

⁹ Benedykt XVI, *Przemówienie wygłoszone na spotkaniu z biskupami w katedrze pw. Wniebowzięcia NMP i św. Pawła (Sao Paulo, 11.05, 2007)*, w: <http://papiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&cr=4&kolej=0&art=1178915533&dzi=1124706712&kat=> (12 XII 2007), s. 2.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

Benedykt XVI dostrzega też społeczno-kulturowe uwarunkowania katechizacji młodzieży. Świadczą o tym liczne kwestie związane z formacją religijną młodych, jakie podejmuje papież w orędziach na Światowe Dni Młodych oraz podczas samych spotkań z młodzieżą w czasie trwania Światowych Dni Młodzi (np. nad Renem, w Kolonii w sierpniu 2005 r.)¹³ czy też podczas pielgrzymek¹⁴. Papież przypomina, że negatywne procesy społeczne i zagrożenia dla kultury chrześcijańskiej, np. próby budowania społeczeństw bez Boga, ideologia uderzająca w rodzinę i w prawo do życia, zagrożenia płynące z globalizacji¹⁵ stanowią „wezwanie do wysiłku na rzecz stałej ewangelizacji kultury”¹⁶. Benedykt XVI, obserwując odejścia młodych ludzi od Kościoła, zwłaszcza w krajach Europy Zachodniej, próbuje ukazać Kościół jako wspólnotę, „dom życia”, za którym każdy człowiek tęskni i do którego pragnie wracać z radością¹⁷. W kontekście problemów, jakich doświadczają młodzi (np. wychowanie w rodzinach rozbitych, niezaspokojone potrzeby emocjonalne, poszukiwanie szczęścia, alkoholizm, narkomania), Papież zachęca młodych, aby otworzyli własne serca Bogu, pozwolili się zaskoczyć Chrystusowi, przyznali Mu „prawo mówienia do ich serc”¹⁸. Przypomina też młodym, aby budowali swoje życie na Chrystusie i z Chrystusem¹⁹.

W orędziu na XXXIII Światowy Dzień Młodzi w Sydney Benedykt XVI skupia uwagę młodych na osobie Ducha Świętego i jego roli w życiu chrześcijanina²⁰. Zachęca do refleksji nad Duchem Świętym we wspólnocie Kościoła, by móc odkryć Go jako Ducha Prawdy, Miłości oraz Ducha mocy i świadec-

¹³ Benedykt XVI, *Przemówienie do młodzieży nad Renem (18.08.2005)*, w: [http://nowypapiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&art=1124795905&dzi=1124706712&katg=\(10 XII 2007\)](http://nowypapiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&art=1124795905&dzi=1124706712&katg=(10%20XII%202007)), s. 1–4; Benedykt XVI, *Przemówienie do młodzieży w czasie czuwania modlitewnego (20.08.2005)*, w: [http://nowypapiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&art=1124795905&dzi=1124706712&katg=\(10 XII 2007\)](http://nowypapiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&art=1124795905&dzi=1124706712&katg=(10%20XII%202007)), s. 1–4.

¹⁴ Znaczące jest tu spotkanie Benedykta XVI z młodzieżą w Krakowie na Błoniach 27 maja 2006 r.

¹⁵ Benedykt XVI, *Wiercie w Boga a nie w ideologię (Homilia wygłoszona podczas Mszy św. inauguracyjnej obrady V Konferencji Generalnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów w brazylijskim sanktuarium narodowym w Aparecidzie, 13.05.2007)*, w: [http://papiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&art=1179069098&dzi=1124706712&katg=\(12 XII 2007\)](http://papiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&art=1179069098&dzi=1124706712&katg=(12%20XII%202007)), s. 1–3.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Benedykt XVI, *Co to znaczy budować na skale (Przemówienie Ojca Świętego Benedykta XVI skierowane do młodzieży podczas spotkania na Błoniach Krakowskich, 27.05.2006)*, w: Benedykt XVI, *Trwajcie mocni w wierze. Pielgrzymka do Polski 25-28 maja 2006*, Warszawa 2006, s. 70–75.

¹⁸ Benedykt XVI, *Przemówienie do młodzieży nad Renem (18.08.2005r)*, w: [http://nowypapiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&art=1124795905&dzi=1124706712&katg=\(10 XII 2007\)](http://nowypapiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&art=1124795905&dzi=1124706712&katg=(10%20XII%202007)), s. 1–4; Benedykt XVI, *Przemówienie do młodzieży w czasie czuwania modlitewnego (20.08.2005r)*, w: [http://nowypapiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&art=1124795905&dzi=1124706712&katg=\(10 XII 2007\)](http://nowypapiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&art=1124795905&dzi=1124706712&katg=(10%20XII%202007)), s. 1–4.

¹⁹ Benedykt XVI, *Co to znaczy budować na skale*, w: Benedykt XVI, *Trwajcie mocni w wierze*, s. 71.

²⁰ Benedykt XVI, *Duch Święty zstąpi na was, otrzymacie Jego moc i staniecie się moimi świadkami (Orędzie z okazji XXIII Światowych Dni Młodzi, Sydney 2008)*, w: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/messages/youth/documents/hf_ben-xvi_mes_20070720_youth_pl.html (14 XII 2007), s. 1–4.

stwa²¹. Aby to odkrycie było autentyczne i trwałe, papież zachęca do słuchania Słowa Bożego, uświadomienia sobie ciągłej i żywej obecności Ducha Świętego w życiu i we wspólnocie Kościoła, a zwłaszcza w sakramentach inicjacji chrześcijańskiej: w chrzcie, bierzmowaniu i Eucharystii. Wskazuje też młodym na obecność Ducha Świętego w sercu każdego człowieka oraz zachęca do przyzywania nowego zesłania Ducha Świętego dla współczesnego świata. Papież podkreśla, że „tylko Chrystus może zaspokoić najgłębsze pragnienia serca człowieka; tylko On jest zdolny ucywilizować ludzkość i doprowadzić ją do »przebóstwienia«. Mocą swojego Ducha rozlewa On w naszych sercach miłość Bożą, która czyni nas zdolnymi, by kochać bliźniego i być gotowymi do służby dla niego”²². Z tego też powodu zaleca młodym, aby poświęcali czas na modlitwę i na osobistą formację duchową. Miało to służyć przygotowaniu do odnowienia w Sydney przyrzeczeń chrztu i bierzmowania. Niewątpliwie w ten sposób Benedykt XVI określa znaczenie stałego wychowania w wierze, a zwłaszcza rozwijania zobowiązań wynikających z sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego. Wymowne są też słowa, w których Ojciec Święty przypomina młodym, żeby kochali Jezusa i uczyli się Go naśladować w codzienności. Kościół bowiem – jak zaznacza papież – pokłada w nich nadzieję²³.

W formacji doktrynalnej młodzieży papież istotne znaczenie przypisuje Biblii, o czym świadczy wielokrotne odwoływanie się do tekstów i postaci biblijnych oraz zachęta skierowana w orędziu na XXI Światowy Dzień Młodzieży (2006 r.), obchodzony w diecezjach w niedzielę palmową²⁴. Papież zachęca też młodych do czytania Biblii, „trzymania jej pod ręką, ażeby była naszym kompas, który wskazuje drogę”²⁵, do jej medytacji i kontemplacji. Przypomina też o słowach psalmisty: *Twoje słowo jest lampą dla moich kroków i światłem na mojej ścieżce* (Ps 11,105) i skłania młodych do tego, by te słowa uczynili własnymi dzięki odczytaniu na nowo wartości Słowa Bożego²⁶.

W tym miejscu warto zauważyć, że nauczanie papieskie ma charakter chrystocentryczny. Od początku bowiem pontyfikatu Benedykt XVI skupia uwagę na Osobie Jezusa Chrystusa – Dobrego Pasterza, zdolnego do służby i miłości. Wielokrotnie przypomina o Chrystusowej Ewangelii, tajemnicy Wcielenia i Odkupienia oraz obecności Ducha Świętego we wspólnocie Kościoła. W ten sposób ukazuje, że chrześcijańskie przepowiadanie ma koncen-

²¹ Ibidem.

²² Ibidem, s. 3.

²³ Ibidem, s. 4.

²⁴ Benedykt XVI, *Orędzie na XXI Światowy Dzień Młodzieży (22.02.2006)*, w: [http://nowypapiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&cr=1&kolej=0&art=1143027087&dzi=1138267647&katg=\(11 XII 2007\)](http://nowypapiez.wiara.pl/index.php?grupa=6&cr=1&kolej=0&art=1143027087&dzi=1138267647&katg=(11%202007)), s. 1–4.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

trować się na Tajemnicy Osoby Jezusa Chrystusa, w którym wypełnił się odwieczny plan Boży oraz na Kościele. Wielokrotnie też papież naucza o Eucharystii i celebracji Dnia Pańskiego. Tej problematyce poświęca także odrębny dokument, jakim jest adhortacja *Sacramentum caritatis*²⁷. Z tego nauczania wynika, że formacja doktrynalna i moralna młodych wymaga szczególnej troski w dziele nowej ewangelizacji. Bez niej bowiem nie można skutecznie wspierać katechizowanych w nawiązaniu osobistej więzi z Chrystusem i naśladowaniu Go w codziennym życiu.

Młodzi jako aktywni odbiorcy dzieła ewangelizacji

Benedykt XVI wzywa młodych ludzi do aktywnego zaangażowania w dzieło ewangelizacji. Zauważając płynącą ze spotkania z Jezusem radość i entuzjazm młodych, zachęca ich do zaangażowania w misję ewangelizacyjną rówieśników, „którzy błędzą na tym świecie, niczym owce bez pasterza”²⁸. Według papieża młodzież jest powołana do apostołstwa wiary, nadziei i miłości. Kieruje ich uwagę na potrzebę głoszenia światu orędzia miłości, pokoju i nadziei. Sam, podejmując wielowątkową refleksję nad tymi kwestiami, wskazuje²⁹, że stanowią one istotę wiary chrześcijańskiej. Nakreślona w encyklice *Deus caritas est* miłość Boga oraz odbicie tej miłości w sercu człowieka i w działalności Kościoła jawi się jako aktualna treść służąca przepowiadaniu katechetycznemu. Papież ukazuje harmonię między „erosem” i „agape”, nowość biblijnego pojęcia miłości, Kościół jako wspólnotę miłości czy też świętych zaangażowanych w składanie świadectwa o miłości miłosiernej. Jest to znacząca treść dla współczesnej katechezy. Z niej wynikają zadania związane z formacją osób gotowych do zaangażowania w chrześcijański wolontariat³⁰.

Benedykt XVI uświadamia też młodym, że mogą „zostać głównymi postaciami nowego społeczeństwa, jeśli spróbują wcielić w życie konkretną postawę zainspirowaną powszechnymi wartościami moralnymi oraz zaangażują

²⁷ Benedykt XVI, *Posynodalna Adhortacja apostolska „Sacramentum caritatis” do biskupów, do kapłanów i diakonów, do zakonników i zakonnice oraz do wszystkich wiernych o Eucharystii, źródle i szczyt życia i misji Kościoła*, Kraków 2007.

²⁸ Benedykt XVI, *Kościół potrzebuje młodych, aby ukazać światu oblicze Jezusa Chrystusa (Przemówienia Ojca Świętego wygłoszone na spotkaniu z młodzieżą, Sao Paolo 10.05.2007)*, w: <http://www.niedziela.pl/wiad.php?p=200705&id=45> (11 XII 2007), s. 3.

²⁹ Warto dodać, że taką refleksję podejmuje Benedykt XVI w encyklice *Deus caritas est* i *spe salvi* oraz w orędziach papieskich, przemówieniach, homiliach. Zob. np. Benedykt XVI, *Encyklika „Deus caritas est” do biskupów, prezbiterów i diakonów, do osób konsekrowanych i wszystkich wiernych świeckich o miłości chrześcijańskiej*, Poznań 2006; Benedykt XVI, *Encyklika „Spe salvi” do biskupów, prezbiterów i diakonów, do osób konsekrowanych i wszystkich wiernych świeckich o nadziei chrześcijańskiej*, Kraków 2007.

³⁰ Więcej na ten temat: A. Drechsler, *Encyklika „Caritas”*, w: K. Glombik (red.), *Wokół osoby i myśli Benedykta XVI*, Opole 2006, s. 117–122.

się w osobistą formację ludzką i duchową³¹. Papież nie waha się przypomnieć młodzieży, jak wielką nadzieję pokłada w niej wspólnota Kościoła i świat. Ojciec Święty stwierdza: „Kościół potrzebuje was jako młodych, aby ukazać światu oblicze Jezusa Chrystusa, który jawi się we wspólnocie chrześcijańskiej. Bez tego młodego oblicza Kościół wyglądałby zniekształcony”³².

Również wątki katechetyczne związane z wezwaniem wiernych, także młodych, do aktywnego udziału w dziele ewangelizacji można dostrzec w encyklice *Spe salvi*. Benedykt XVI przypomina, że „w nadziei już jesteśmy zbawieni” (Rz 8,24). Ta nadzieja – jak wynika z nauczania papieża – winna stanowić przepowiadanie. Papież odwołuje się do słów św. Pawła (Rz 8,38-39), który przypomina, że tylko miłość bezwarunkowa, jaką człowiek otrzymuje od Boga w Jezusie Chrystusie, zbawia człowieka i umacnia w chrześcijańskiej nadziei³³. Jednocześnie zwraca uwagę na niezbędność rozumu i wiary w życiu chrześcijanina. Przypomina też, że odsunięcie Boga na margines pozbawia ludzkość twórczej nadziei i owocuje dramatem zła³⁴. Wszystkie te treści są znaczące dla przepowiadania we współczesnej katechezie. Ukierunkowują one jakość działań duszpasterskich w szkole i w parafii. Wskazują zarówno na treść katechezy, jak i na wychowanie dzieci i młodzieży do chrześcijańskiej miłości i nadziei.

W przepowiadaniu Benedykta XVI znaczące miejsce zajmują katechezy wygłaszane podczas audiencji generalnych. I chociaż nie są one wprost skierowane do młodych, to jednak wiele treści odnosi się także do tej grupy uczestników dzieła ewangelizacji. Najpierw Ojciec Święty skupia się w nich na omawianiu psalmów i pieśni jutrzni oraz nieszpórów z Liturgii Godzin³⁵. Tym samym wskazuje na nierozzerwalne więzi wiary i pobożności Kościoła z wiarą i pobożnością biblijnego Izraela. Podejmuje także refleksję nad zamysłem Jezusa w odniesieniu do Kościoła oraz nad tajemnicą Jego relacji z Kościołem³⁶. Wszystko to ukazuje przez pryzmat doświadczenia dwunastu apostołów i pierwszych świadków. Przybliżając te treści, Benedykt XVI przypomina, że oblicze Chrystusa i tajemnica Jego Kościoła uwidacznia się w życiu autentycznych świadków wiary. Jednocześnie zachęca do naśladowania tych postaci. Katechezy te mogą stanowić cenną inspirację do opracowania jednostek tematycznych dla dzieci i młodzieży. Pozwalają one lepiej „zrozumieć raczej nasze-

³¹ Ibidem.

³² Ibidem.

³³ Benedykt XVI, *Encyklika „Spe salvi” do biskupów, prezbiterów i diakonów, do osób konsekrowanych i wszystkich wiernych świeckich o nadziei chrześcijańskiej*, 24 n.

³⁴ Ibidem.

³⁵ W. Chrostowski, *Podróż do początków chrześcijaństwa*, w: Benedykt XVI, *Świadkowie Chrystusa. Apostołowie i uczniowie*, Rosikom-Press 2007, s. V.

³⁶ Ibidem, s. V-IX.

go istnienia w Kościele oraz to, w jaki sposób powinniśmy ją przeżywać na początku nowego tysiąclecia chrześcijaństwa”³⁷. Z katechez Benedykta XVI wynika też jednoznacznie, że ukazując świadków wiary, wprowadza swoich słuchaczy w świat wartości i przedstawia wzorce godne naśladowania. Takie treści wydają się ważne dla współczesnej katechezy. Wskazują na znaczenie świadectwa wiary Apostołów i innych świadków.

Benedykt XVI podkreśla znaczenie modlitwy w kształtowaniu własnego życia, budowaniu autentycznego szczęścia i rozwoju osobistej więzi z Bogiem. W tym kontekście przypomina o znaczeniu Kościoła w doświadczaniu miłości i miłości Boga³⁸. Papież stwierdza, że „w Kościele i przez Kościół dotrzeć do Chrystusa, który na was czeka”³⁹. Zachęca młodzież do rozwijania umiejętności dokonywania trafnych, a zarazem koniecznych wyborów. Przypominając Mędrców ze Wschodu stwierdza, że każdy człowiek, także młody, jest wezwany do tego, by dokonać wyborów pomiędzy różnymi drogami życia, by odnaleźć tę, która prowadzi do Boga. Przypomina, że odpowiednim miejscem do autentycznego spotkania z Bogiem jest Eucharystia. „W każdej Mszy św. przecież – jak stwierdza Benedykt XVI – spotkanie ze Słowem Bożym wprowadza nas w uczestnictwo w tajemnicę Krzyża i zmartwychwstania Chrystusa oraz do stołu eucharystycznego, w jedności z Chrystusem. Na ołtarzu obecny jest Ten, którego Mędrzy ujrzeli na sianie: Chrystus, Chleb żywy, który zstąpił z nieba, aby dać życie światu, prawdziwy Baranek, który daje swoje życie dla zbawienia ludzi. Oświeceni Słowem – właśnie w Betlejem, »Domu chleba« – możemy doświadczyć wzruszającego spotkania z wielkością Boga, który uniżył się aż do ukazania się w żłobie i ofiarowania się jako pokarm na ołtarzu”⁴⁰.

W papieskim przepowiadaniu można dostrzec wskazania odnoszące się do zaangażowania w budowanie jedności wśród chrześcijan⁴¹. Papież odczytuje to jako potrzebę czasu i często łączy z orędziem pokoju, jakie chrześcijaństwo przynosi współczesnemu światu⁴². Stwierdza też, że dialog międzyreligijny i międzykulturowy jest niezbędny do budowania cywilizacji miłości, poko-

³⁷ Ibidem, s. X.

³⁸ Benedykt XVI, *Przemówienie podczas ceremonii powitalnej na Poller Rheinwiessen (Kolonja 18.08.2005)*, w: <http://www.sdm.org.pl/?page=2&cat=4&rok=2005&idp=51&g=p> (12 XII 2007), s. 1–3.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Zob. np. Benedykt XVI, *Wytrwale dążenie do jedności wyda owoce (Przestanie do ekumenicznego Patriarchy Konstantynopola Bartłomieja)*, w: http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/bartlomiej_26112005.html (12 XII 2007), s. 1–2; Benedykt XVI, *Dialog międzyreligijny i międzykulturowy jest niezbędny (Przemówienie podczas spotkania z ambasadorami krajów o większości muzułmańskiej, 25.09.2006)*, w: http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/muzulmanie_25092006.html (16 XII 2007), s. 1–2.

⁴² Zob. ibidem.

ju, prawdy i sprawiedliwości społecznej, zwłaszcza w zakresie obrony i uświadamiania godności człowieka oraz wynikających z niej praw⁴³. Nauczając o pokoju stwierdza, że prawda jest fundamentem pokoju, a kłamstwo jej zaprzeczeniem⁴⁴. W kontekście chrześcijańskiego zaangażowania na rzecz budowania pokoju w świecie – zwraca uwagę na miłość, która stanowi treść i metodę budowania pokoju w świecie⁴⁵. Można powiedzieć, że w ten sposób Benedykt XVI ukazuje potrzebę podejmowania tej problematyki w przepowiadaniu katechetycznym. Z wypowiedzi papieża wynika, że właśnie wątek chrystologiczny, eklezjologiczny i ekumeniczny jest znaczący dla współczesnej katechezy.

Podsumowanie

Benedykt XVI poprzez podejmowane w encyklikach, adhortacjach oraz w przemówieniach, orędziach, listach, homiliach i katechezach problemy wskazuje na ważne obszary tematyczne chrześcijańskiego przepowiadania we współczesnym świecie. Zwraca uwagę na powrót do źródeł biblijnych w przepowiadaniu katechetycznym oraz na znaczenie hagiografii w wychowaniu młodego pokolenia. Odnosi się również do problemów młodych, zachęcając ich do kształtowania swojego życia z Chrystusem i w duchu Jego Ewangelii. Nie ma zatem wątpliwości, że z katechetycznego punktu widzenia w nauczaniu papieskim zostały nakreślone kierunki rozwoju myśli i pracy duszpasterskiej.

Treść niniejszego opracowania z pewnością nie prezentuje całego bogactwa kwestii katechetycznych zawartych w nauczaniu Benedykta XVI. Może jednak stanowić przyczynek do dalszych pogłębionych analiz oraz zainspirować odpowiedzialnych za katechizację młodego pokolenia do poszukiwania w wypowiedziach obecnego papieża treści duszpasterskich.

GRUNDSÄTZLICHE KATECHETISCHE FRAGEN IN DER VERKÜNDIGUNG VON BENEDIKT XVI (ZUSAMMENFASSUNG)

Die heutige katechetische Unterweisung greift auf die Lehre der Päpste zurück, die in der Deutung der Zeichen der Zeit oft Richtlinien für die seelsorgliche Arbeit mit Kindern, Jugendlichen und Erwachsenen formuliert haben. Gegenwärtig steht im Fokus der Theoretiker und Prakti-

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Zob. np. Benedykt XVI, *Pokój w prawdzie (Orędzie na XXXIX Światowy Dzień Pokoju, 1.01.2006)*, L Osservatore Romano (wyd. pol.) 2 (2006), s. 4.

⁴⁵ Więcej na ten temat m.in.: K. Glombik, *Misja Benedykta XVI na rzecz pokoju na świecie*, w: *Wokół osoby i myśli Benedykta XVI*, s. 95–110.

ker der Katechese die Verkündigung des Heiligen Vaters Benedikt XVI. In seinen Predigten, Ansprachen und päpstlichen Dokumenten (meistens Botschaften und Enzykliken) berührt er auch Fragen, die für die Katechese wichtig sind. Obwohl Benedikt XVI. bis jetzt kein separates Dokument zum Thema der katechetischen Unterweisung veröffentlicht hat, bildet die katechetische Problematik eines der wichtigen Themen seiner Verkündigung. Oftmals erfolgt sie auch in der Form einer Katechese, die an verschiedene Adressaten gerichtet wird, meistens an Erwachsene oder Jugendliche. Das Ziel des folgenden Artikels ist die Darlegung der wichtigsten katechetischen Fragen, die Benedikt XVI. behandelt. Zuerst wurden jene päpstlichen Dokumente und Ansprachen untersucht, die sich auf die evangelisatorische Dimension der kirchlichen Unterweisung beziehen. Im Weiteren wurden die päpstlichen Worte an die Jugend behandelt. Darin wird die Jugend als der heutige aktive Empfänger des Evangelisationswerkes dargestellt. In diesem Kontext wird die Sorge des Papstes um die Jugend hervorgehoben. Die jungen Menschen stoßen auf Probleme, die mit der Adoleszenz und der Suche nach ihrem Platz und ihrer Aufgabe in der sich ständig wandelnden Gesellschaft zusammenhängen. Es wurden die Worte der Ermutigung analysiert, die Benedikt XVI. oft an die Jugend richtet. Der Papst ermutigt die Jugendlichen, ihr Leben mit Christus und im Geist des Evangeliums glaubend, hoffend und liebend zu gestalten und zu pflegen.

BASIC CATECHETICAL ISSUES IN THE TEACHING OF BENEDICT XVI (SUMMARY)

Modern catechesis dates back to the teaching of the Popes who by reading the signs of time frequently pointed out to the right direction in which pastoral work should go, especially the work with children and the youth. At present, the teaching of the Holy Father – Benedict XVI – is the focus of theoreticians and practitioners of the catechesis. In his homilies, speeches and papal documents (mainly adhortations and encyclicals) the Pope often takes up issues which are essential for modern catechesis; and although Benedict XVI has not so far proclaimed any official document dedicated directly to catechesis, he made catechetical issues one of the main themes of his teaching. Besides, the Pope's teaching as such often takes a form of catechesis addressed to various audiences, mainly the youth and adults. With regard to this, the aim of this article is to present some basic catechetical issues taken up by Benedict XVI. First, some speeches and documents are analyzed which remind us of an evangelical dimension of the Church's catechetical mission. The following parts deal with the youth. Those statements of Benedict XVI are taken into consideration which show the youth as modern and at the same time active recipients of evangelization. That teaching of the Pope that expresses his care for the young is the main focus here – the young who experience various problems connected with their growth and the time of taking up new social tasks in the ever changing reality. Due attention was dedicated to the encouraging advice which the Pope often offers to the youth and which concerns the way in which their lives with Christ and in the spirit of the Gospel should be shaped.